

Нова українська школа

М.І. Чумарна

Українська мова

БУКВАР

ЧАСТИНА 1

клас

УДК 811.161.2(075.2)
Ч 90

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 06.07.2018 № 734)

ВИДАНО ЗА ДЕРЖАВНІ КОШТИ. ПРОДАЖ ЗАБОРОНЕНО

Чумарна М.І.

Ч 90 Українська мова. Буквар : підручник для 1 кл. закладів загальн. серед. освіти : у 2 ч. Ч. 1 / М.І. Чумарна. — Тернопіль : Навчальна книга – Богдан. — 2018. — 80 с. : іл.

ISBN 978-966-10-5283-2

Підручник за своїм змістом відповідає Державному стандарту початкової освіти та типовим освітнім програмам.

Для учнів 1 класу.

УДК 811.161.2(075.2)

Охороняється законом про авторське право. Жодна частина цього видання не може бути відтворена в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.

ISBN 978-966-10-5283-2

© М.І. Чумарна, 2018
© Навчальна книга — Богдан, 2018

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

— дай відповідь на запитання, знайди і виправ помилку;

— запам'ятай;

— виконай творче завдання;

— послухай.

Я — українська дитина,
земля моя — Україна.
Абетку оцю відкриваю
і мову рідненьку вивчаю.

А в мові моїй,
як в краплинці роси,
усіх українців
дзвенять голоси.

1

1

1

1

1

1

1

_____

—●—●—

—●—

—●—

┌───┐

┌───┐

┌───┐

—●—●—●—

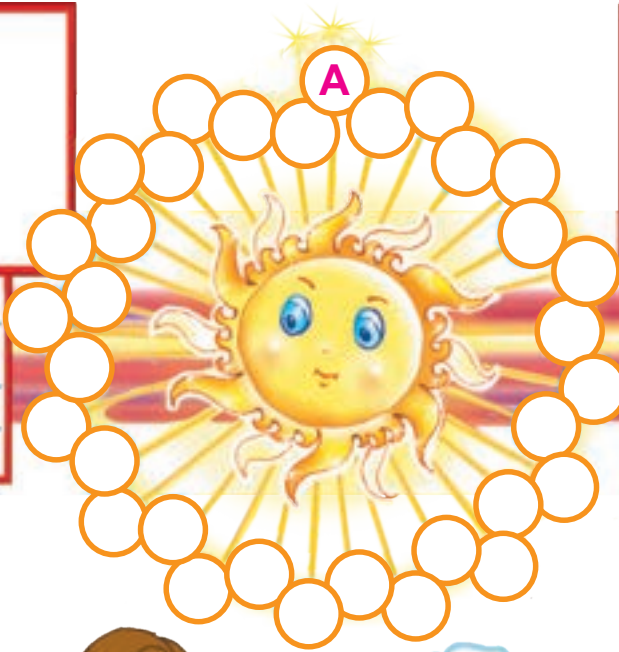

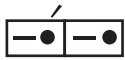
Aa

Aa

A
A-a
A-a-a

A-a
a-a-a
a-a-a

□ □ □ □ a

□ a □ □

□ a □ a

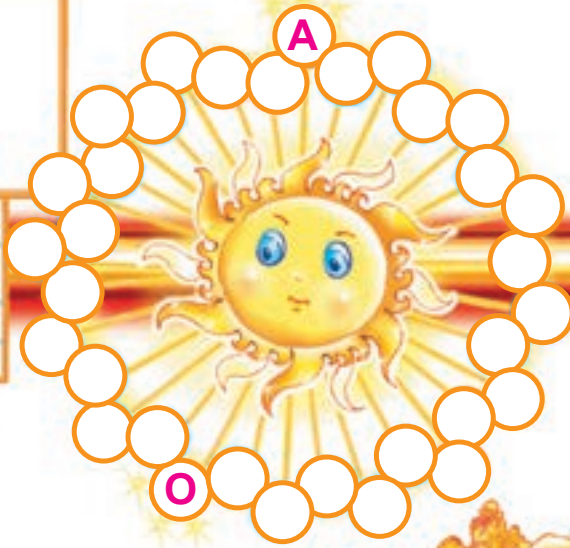

A

Oo

O
O-o
O-o-o

o-a
a-o
o-a-o
a-o-a

a o

o o

o o

o a

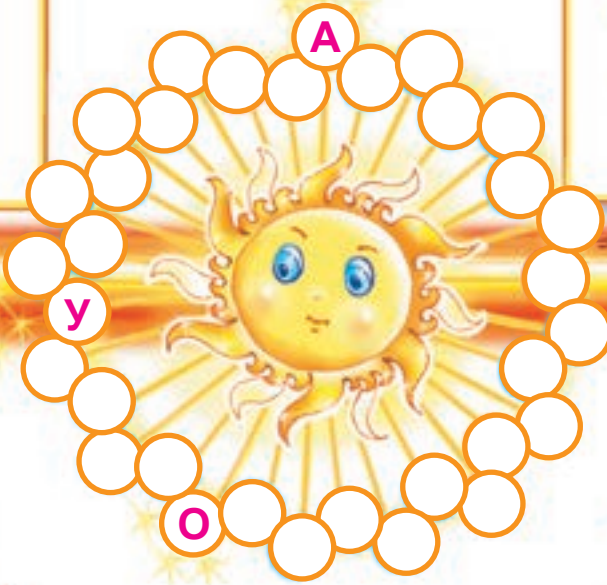
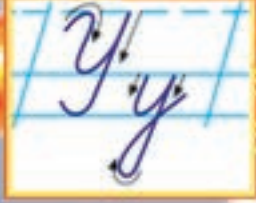
o o

A O

yy

o y

o y

o y

y
Y-y
Y-y-y

y-a
y-o
a-y
o-y

a-y-a
o-y-o
y-a-y
y-o-y

y

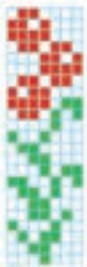
y

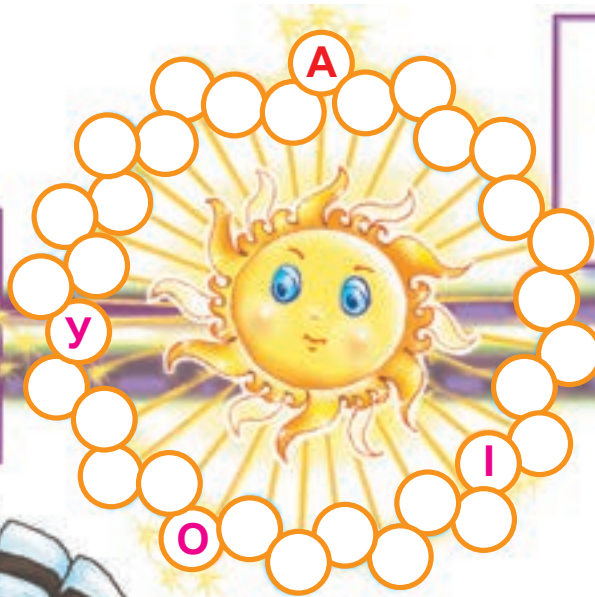
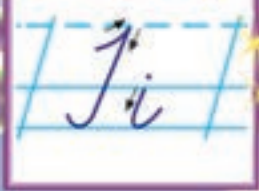
y

li

l
li
li-i

i	li	i-a-i
i-a	a-i	a-i-a
i-o	o-i	o-i-o
i-y	y-i	y-i-y

i

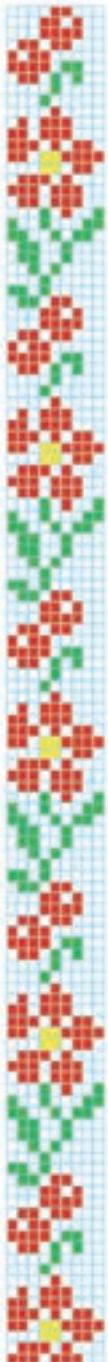
i

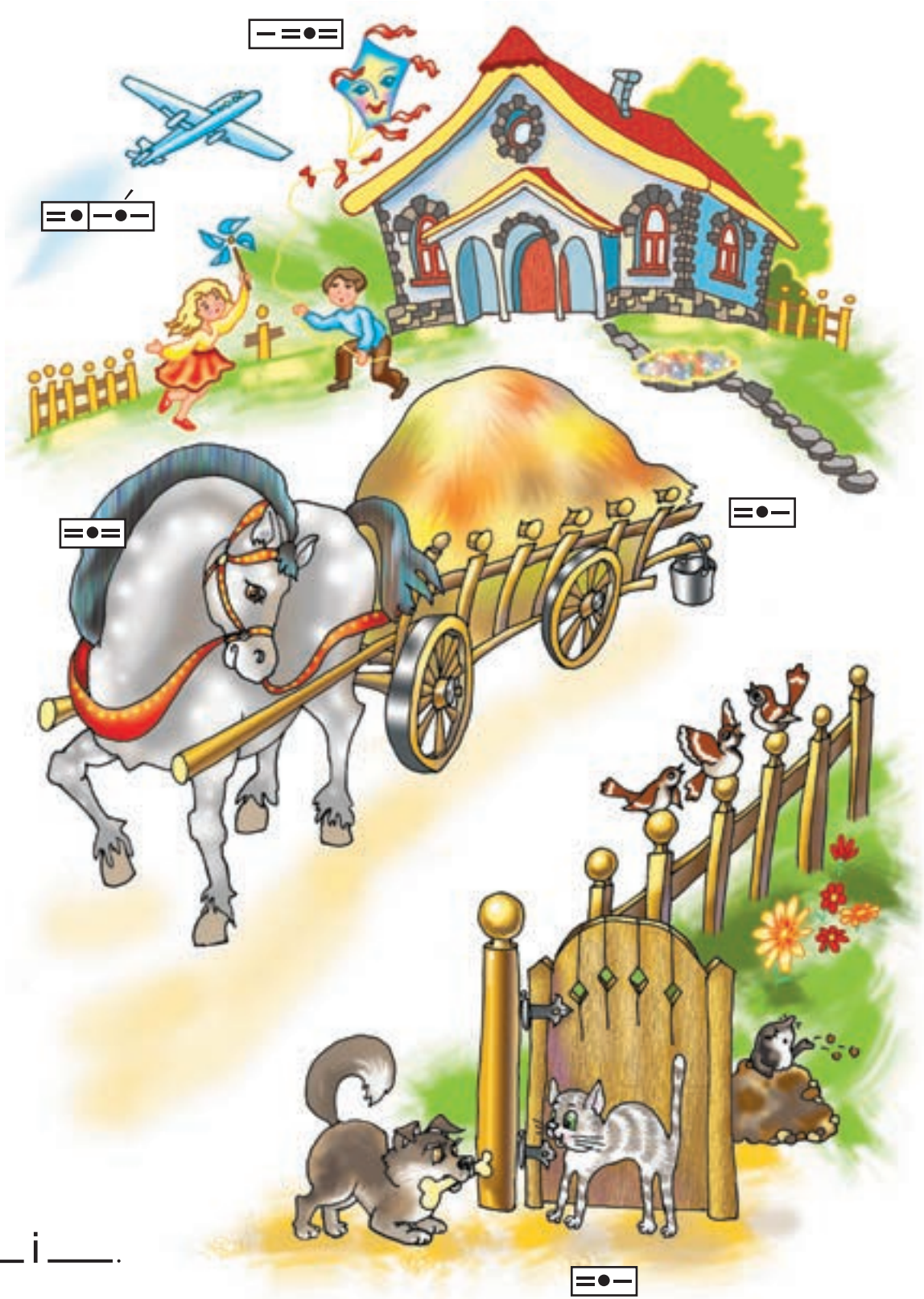
i o o

i o

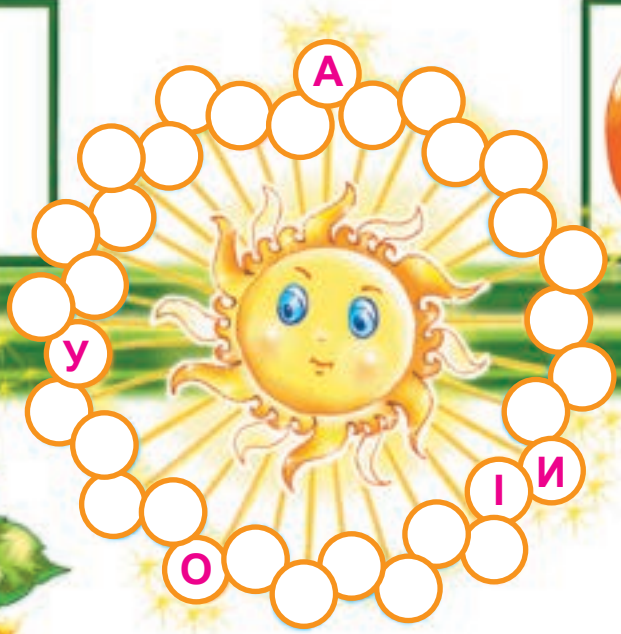

l i .

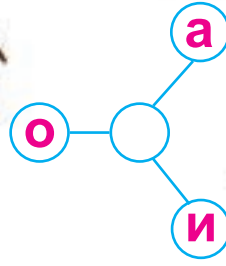
A O Y I

Ии

и а

а и а

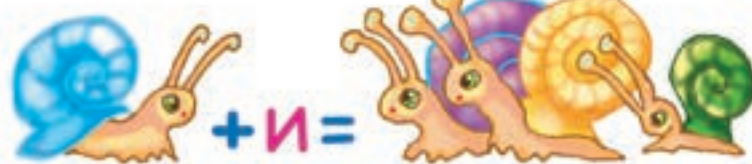

и и а

и

и и

а и

а и и

и

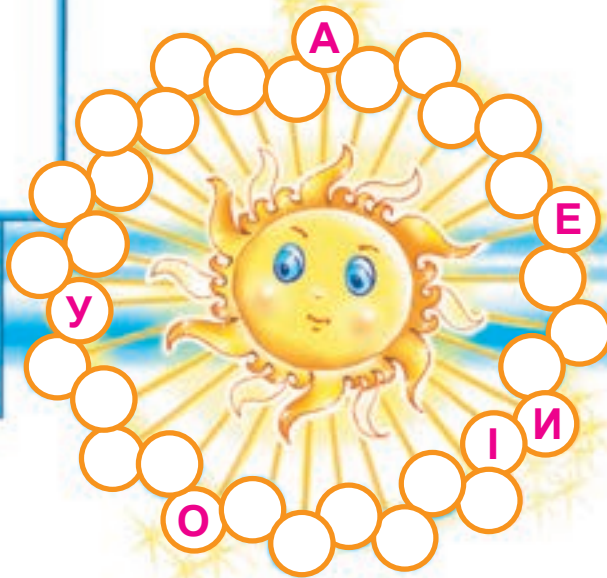

А О У И И

Ee

Ee

E
E-e
E-e-e

e
e-a
e-o
e-y
e-i
e-и

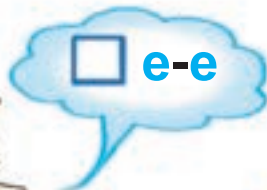

о е а

е е а

e-e
a-e
o-e
y-e
i-e
и-e

е е и

e-e-e
a-e-a
o-e-o
y-e-y
i-e-i
и-e-и

—●—●—●

—●—●—●

—●—●

—●—●—●

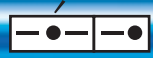
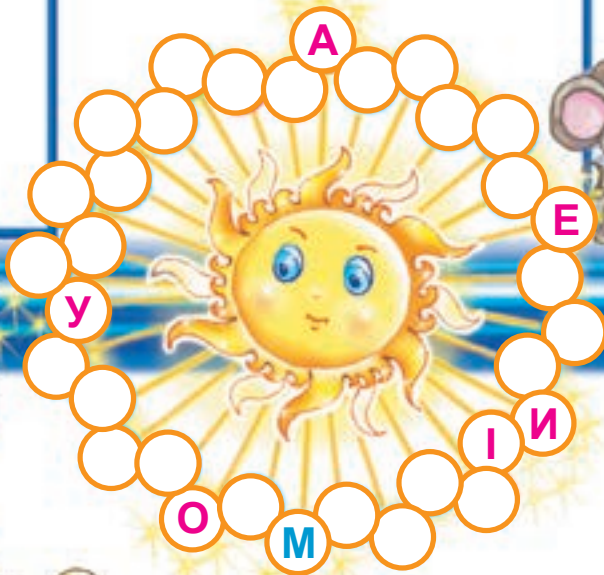
—●—●—●

┌───┐ ┌───┐ ┌───┐

А О У И Е

Мм

ма-ма
ма-мо
ма-му
ма-ми
ма-мі

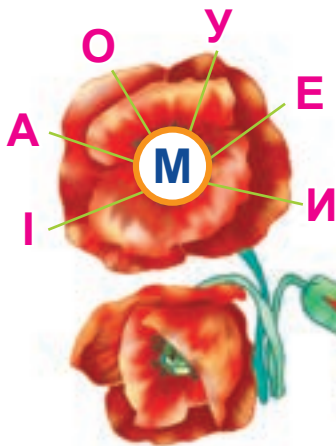
Му!

Му-у!

Ме!

Ме-е!

МИ

ма и

ми а

ма

ам

ама

мам

мо

ом

омо

мом

му

ум

уму

мум

мі

ім

імі

мім

ми

им

ими

мим

ме

ем

еме

мем

Ми у мами.

Ми мамі _____ .

— Мамо, _____ !

ма-ма
мама

ма-мо
мамо

ма-мі
мамі

ма-ми
мами

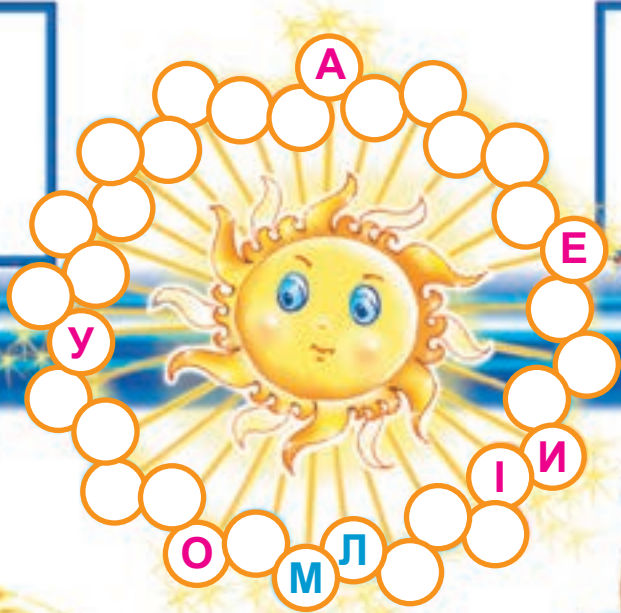

А О У И Е

М

Лл

о л о о

м о л о о

а л а

л і

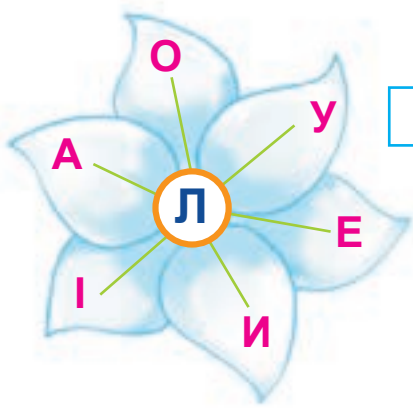
у л и и

у л о и

о л а и

л і л і

а л и и и

ла

ал

ала

лал

ло

ол

оло

лол

лу

ул

улу

лул

лі

іл

ілі

ліл

ли

ил

или

лил

ле

ел

еле

лел

лила́
лило́
лилі́

міла́
міло́
міли́

мела́
мело́
мелі́

лом
мол

мул
мла

ла́ма
ма́ла
мала́
малі́

• ело

• ало

• ила

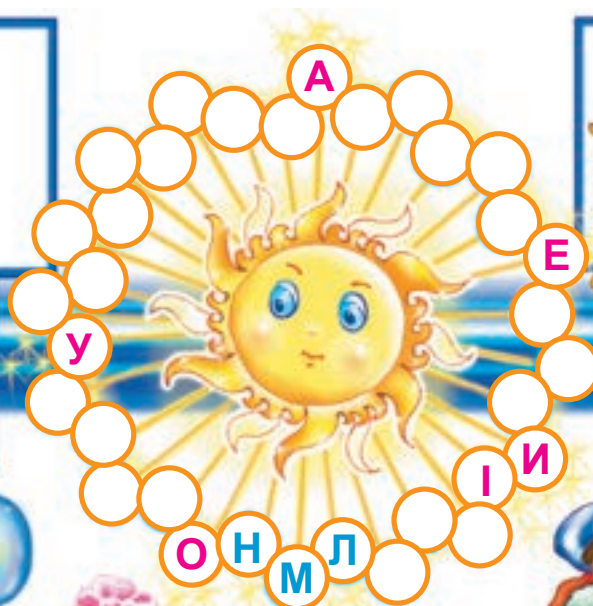
А О У І Е

М Л

Нн

Нн

— На!

— Ні!

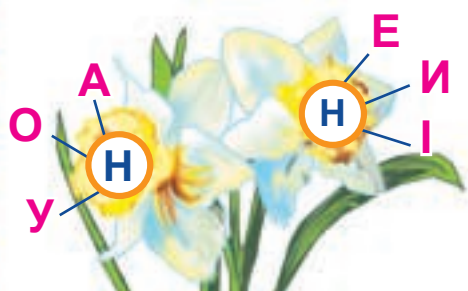
— Ну-ну!

— Нумо!

— Но!

— Но!

Н а и и

нам
мені

ніні
нема́

Ніна
Інна

на		ан		ана	нан
но		он		оно	нон
ну		ун		уну	нун
ні		ін		іні	нін
ни		ин		ини	нин
не		ен		ене	нен

Мама мене мила.
 Мама ма́ла мило.
 Мила мені мало.

— Мамо, мила!

Мамі малé мі́ле. Малому мама мила.

ли — ну — ла
ми — ли

ла — ни
ні

мла — ма́ла
лин — млин

Ми мили мамі малину.
Ми мамі — малину,
а мама нам — манну.
— Мамо, ам!

Мама ма́ла лимони.
Мама нам _____ .

Інна
Ніна

Ліна
Аліна

Ілона
Олена

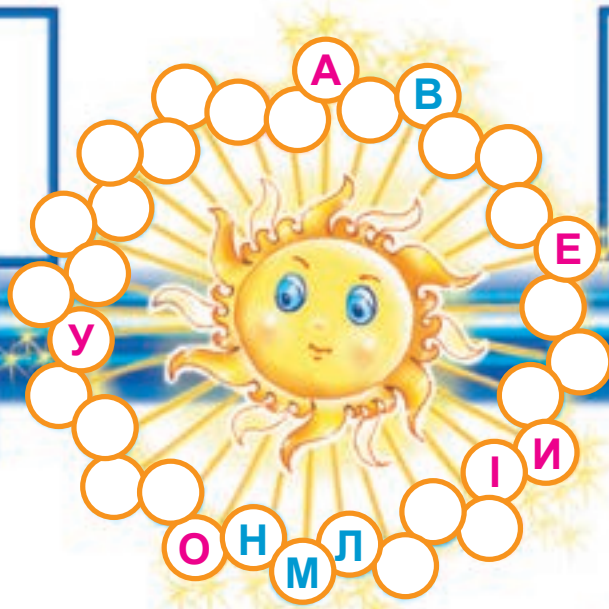
А О У І Е

М Л Н

ВВ

В.в.

ВІН
Іван

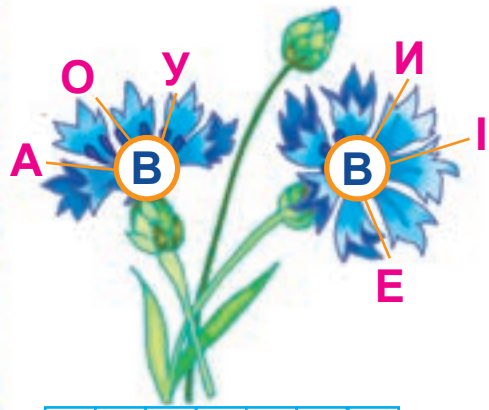
ВОНА
Іва́нна

ВОНО

ВОНИ

В О Л О   І

В У Л И

В У Л И

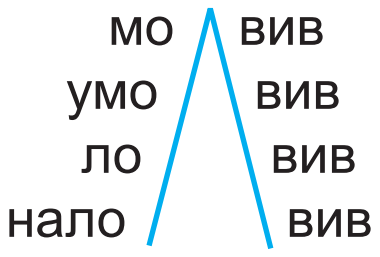
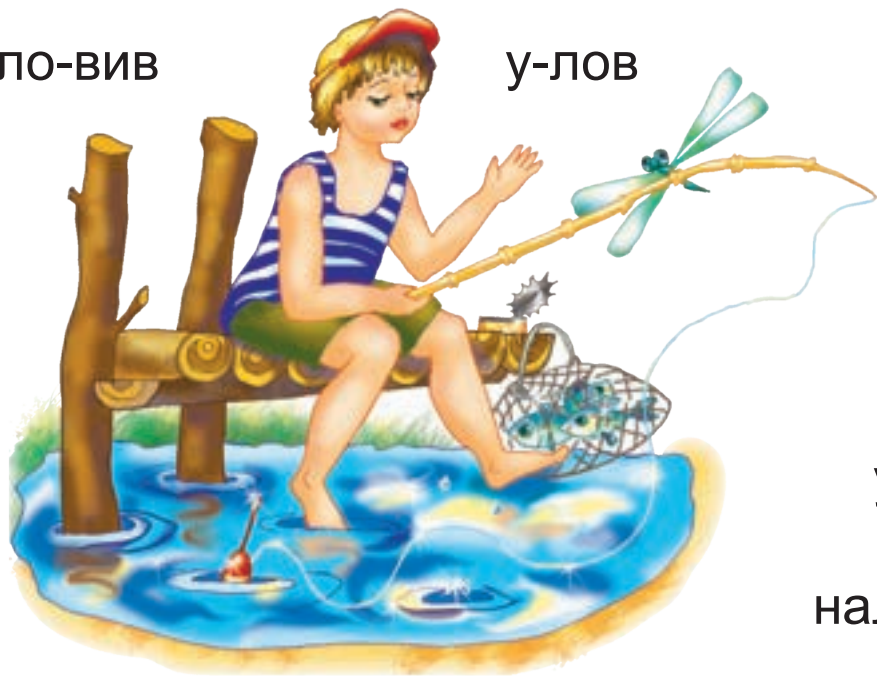

ва		ав		ава	вав
во		ов		ово	вов
ву		ув		уву	вув
ві		ів		іві	вів
ви		ив		иви	вив
ве		ев		еве	вев

ЛО-ВИВ

У-ЛОВ

НА-ЛО-ВІВ
 МІ-ЛИ-НА
 ЛИ-НІ

Іванловивлинівнаміліні. Вінмавулов.

мо ва
 умо ва
 ла ва
 лі ва

ни ва
 но ва
 ва ли
 ви ла

на лив
 ви лив
 ва лив
 мо лив

віл — воли́

він — вони́

вів — вели́

Вони вели волів.

Іван налив волам во·и у ві··о.

ви ва
 ло ла ли

ум ів
 вел

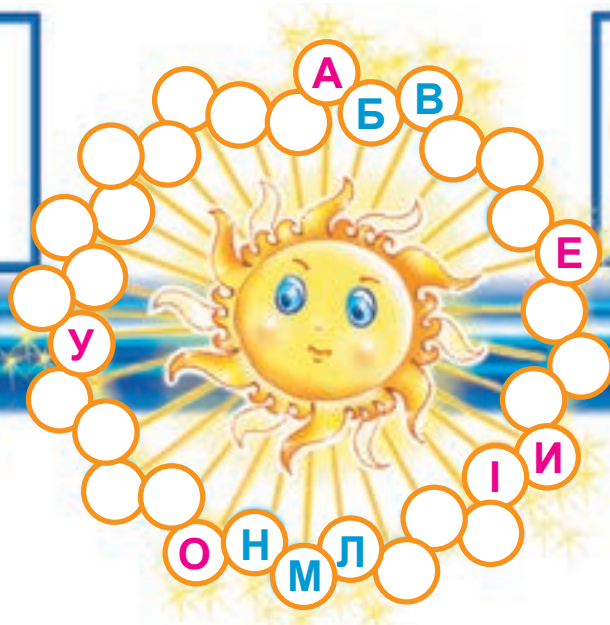

В ове··и вовна.

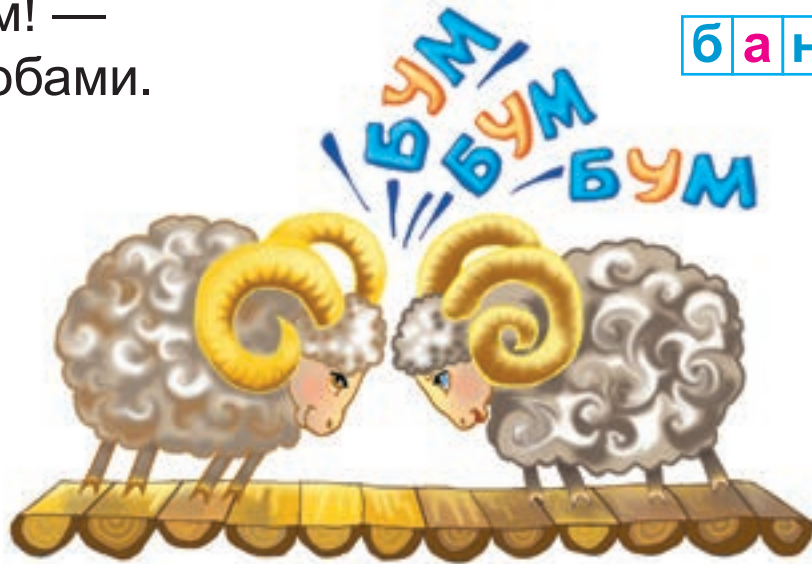

Бб

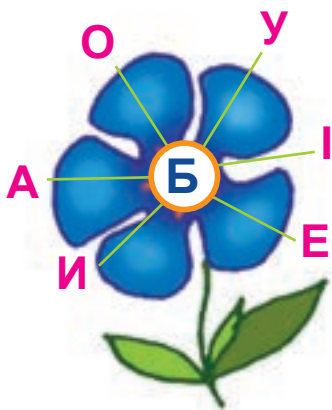

Бум-бум! —
били лобами.

б а н а н и

б а а н и

б а в і н о

Бе-е-е!

ба		аб		аба	баб
бо		об		обо	боб
бу		уб		убу	буб
бі		іб		ібі	біб
би		иб		иби	биб
бе		еб		ебе	беб

В мене був ба · абан.

Бам!
 Бум!
 Бом!
 Бім!
 Бем!
 Блем-блом!
 Блім-блум!
 Блим!

У баби боліла · олова. Бабі було · умно.

Баба ма́ла бі́б,

—	•	—	—	•	—	•
---	---	---	---	---	---	---

,

—	•	—	•	—
---	---	---	---	---

,

—	•	—	•	—	•	—	•
---	---	---	---	---	---	---	---

.

Баба вміла _____ .

був
була́
було́
були́
бува́ло

мав
ма́ла
ма́ло
ма́ли
мину́ло

Анна і Олена — малі. Вони мили милом. Мило було біле.

Анна і Олена — бабині вну••и.

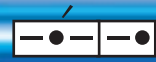
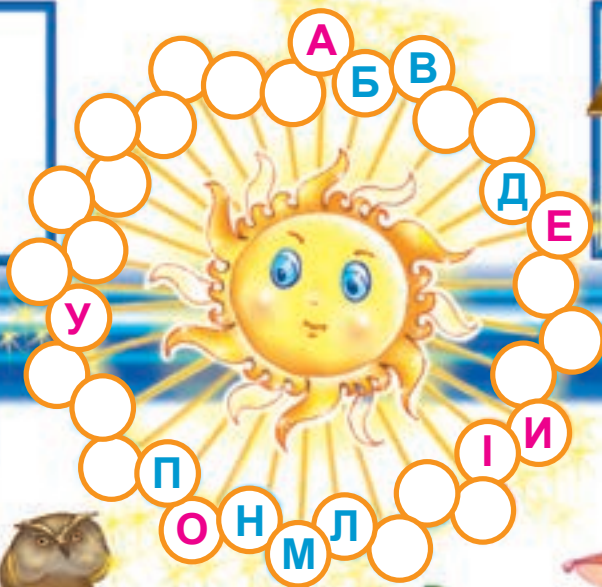

А О У І І Е
М Л Н В Б

Пп

Пп

п у а

п а п у а

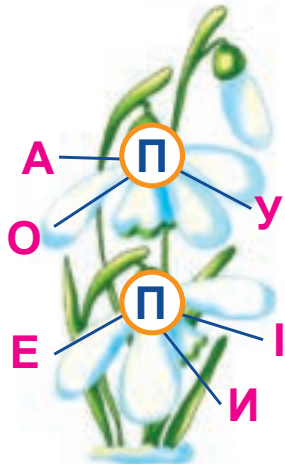

п і н в і н

п е л і а н

п е о

Па!
Па-па!
па́-ва
пі́-на
пу́-ма
пи-ла́

п а в и

п о л і и

У пави·а впало пе·о.

па		ап		апа	пап
по		оп		опо	поп
пу		уп		упу	пуп
пі		іп		іпі	піп
пи		ип		ипи	пип
пе		еп		епе	пеп

У пана . У пані піаніно. У панни і .

по < ла
ли

опо < ви
ві > ла

упа > ла
впа >

по-лі́н
по-ло-ні́-на
по-ло-ві́-на

по́-вен
по́-на
по́-но

Он полонина. А он поле. На полі пе • епіл • а.
Ніна полола . Филип і Павло поливали
липу.

На ниву випав .

ЛИПА І БАБА

У полі була липа.
ламав липу.

Баба липи не ламала.
Липа бабі мовила:

— На, бабо, .

Бабі було мало.
Липа бабі мовила:

— На, бабо, .

Бабі було мало.
Липа бабі мовила:

— На, бабо, .

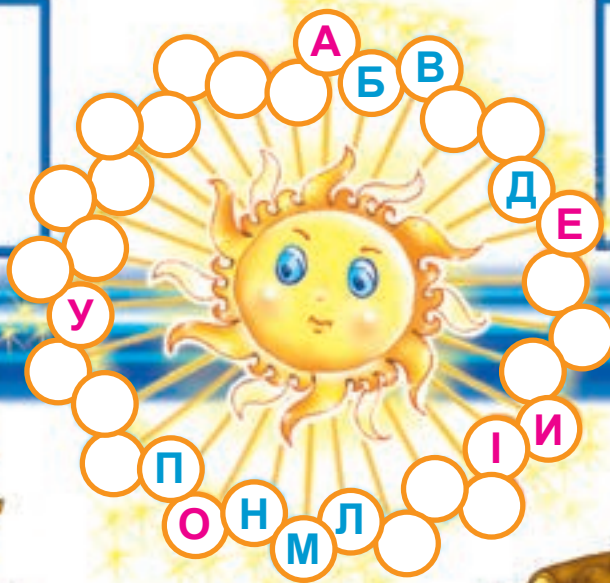
Бабі було мало і мало.
Липа бабу напоумила. Вона в баби _____ .

А О У І И Е

М Л Н В Б П

Дд

Дд

дои

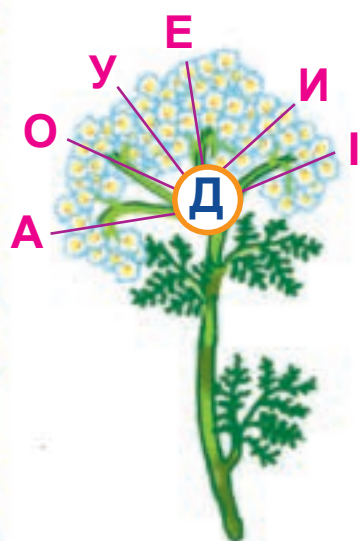
дова

дабина

олода

де ево

де еві

Воду пив-пив —
не допив.
Воду лив-лив —
не долив.

да		ад		ада	дад
до		од		одо	дод
ду		уд		уду	дуд
ді		ід		іді	дід
ди		ид		иди	дид
де		ед		еде	дед

На дубі
два одуди.

У дубі
одне дупло.

У дуплі
один

дім
дим
дам

оді́н
два
обі́два

лі́д
пі́д
ді́д

іду́
ідемо́
підемо

Дід Данило іде додому.
Над дідовим домом дим.
Удома в діда баба.
Вона ва • ила обід.

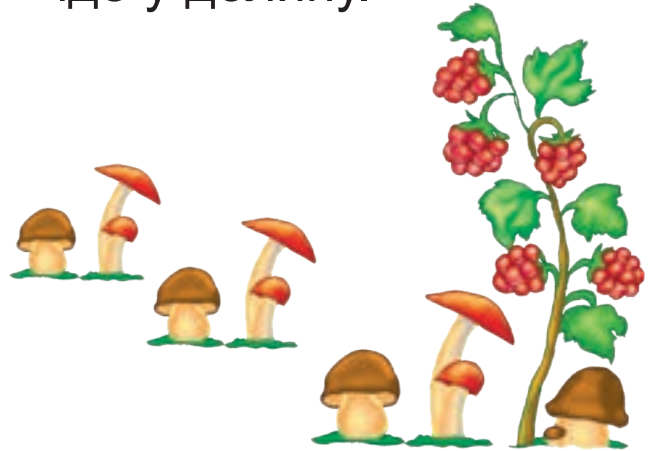

У діда Данила дві дуди. Він дав Іванові одну дуду.
Дуда вміла «Ду-ду-ду!». Іван дав дідові Данилу
два лини.

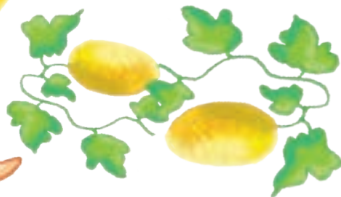

Диби-диби, диби-би!
Іде баба по .
А дід по малину
іде у долину.

У діда і баби дві доні. Вони
в полі поливали дині.

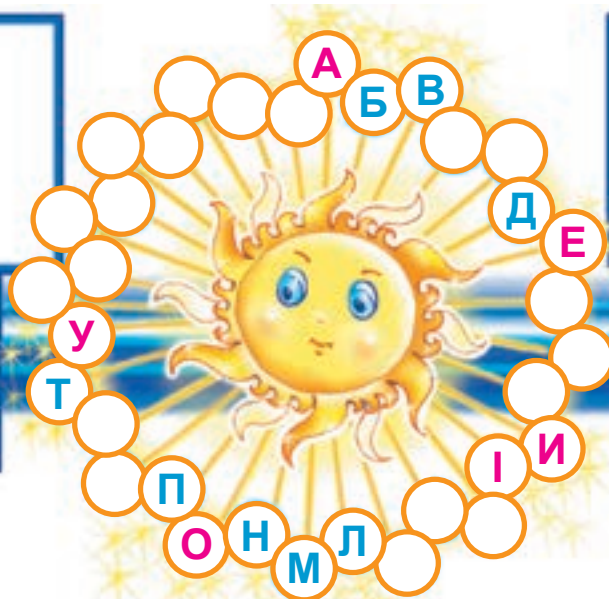
У липні диво-дині
по • піли. Олена і Ліна
ла • ували дин • ми.

А О У І И Е

М Л Н В Б П Д

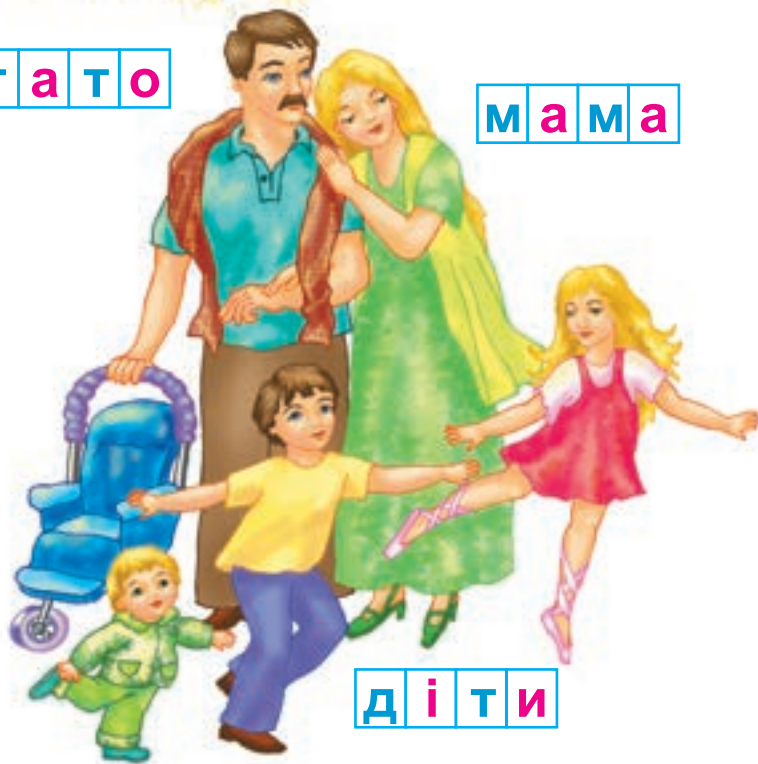
Тт

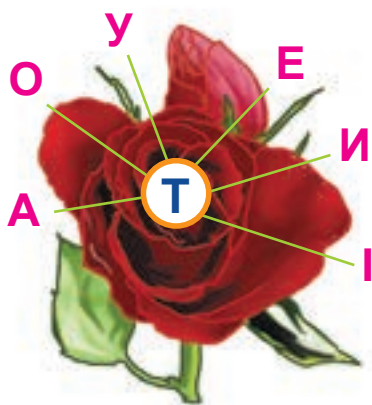
т а т о

м а м а

Тут тато, мама і діти.

д і т и

т о н д а

Діти:
— Тупу-тупу,
тут будемо тупотіти,
будемо іти-летіти,
будемо тано• водити.

та		ат		ата	тат
то		от		ото	тот
ту		ут		уту	тут
ті		іт		іті	тіт
ти		ит		ити	тит
те		ет		ете	тет

ти
тебе
тобі

тин
тон
Антон

вті́м
уті́м
по́тім

тема
темп
темно

В Антона іменини.
Ми будемо вітати Антона.
Дамо · ому · віти,
нове лото
і тепло .

ТУТ І ТАМ

Ми отут. Ти іди туди, додому. Там тато.
Он там, у тунелі, — ТІ!
А отам, у тумані, — ТЕ!
А тут, у болоті, — ТА!
А ти іди непомітно.

ТОМ
АТОМ
УТОМА

ВАТА
МАТИ
МІТО

БЕТО́Н
ТАЛО́Н
ТАЛА́НТ

ТА́НУТИ
ТЕМНІ́ТИ
ТЕПЛІ́ТИ

лі то
ло то
доло то
боло то

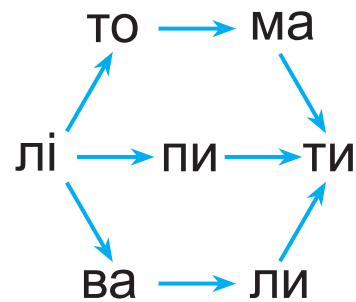
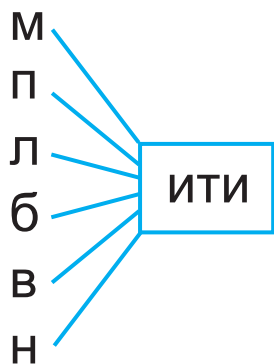
п літ
по літ
ви літ
на літ

ле тіло
вле тіло
поле тіло
нале тіло

Минуло тепле літо.
По долині пливе туман.
У небі лине табун пта·ів.
Удалині тане дим.

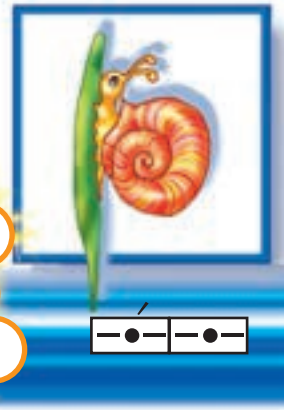
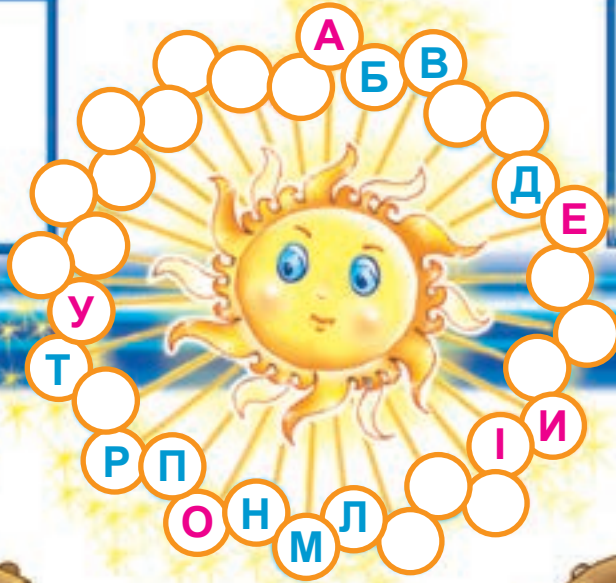
тині — тіні

А О У І Е

М Л Н В Б П Д Т

Рр

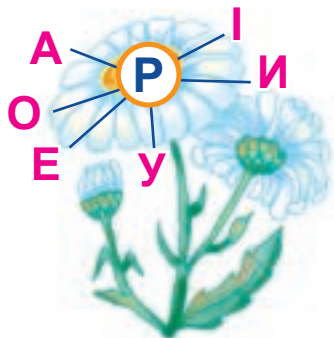
б о б р и
в і д р о

— Бра́те бо́бре, бери відро, іди по воду.
— Добре, брате бобре, а ти іди по дрóва.

р и б и   р а в л и

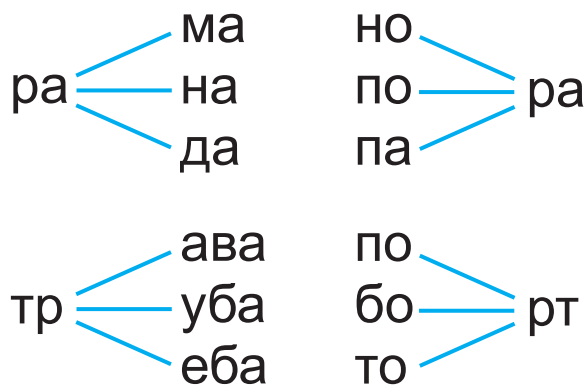

р о м а   и

Дві рибіни — пара.
Пора рибу ловити,
бо треба обід варити.

ра		ар		ара	бараба́н
ро		ор		оро	воро́на
ру		ур		ура	банду́ра
рі		ір		іра	мі́ра
ри		ир		ири	мири́ти
ре		ер		ере	те́рен

брі́д — бро́ви
дрі́т — дро́ва
рі́д — роді́на

Дмитро на трубі:
— Ту-ру-ру!
Та-ра-ра!
Тра-ра-рі! —
І у домі, і в дворі.

ТРИ БРАТИ

Роман, Петро і Володимир — три браті.

Роман наловив
риби на обід.

Брат Романа Петро
рубав дрова.

Брат Романа і Петра
Володимир варив обід.

Браті робили роботу добре.

ДЕРЕВО РОДУ

РОДИНА

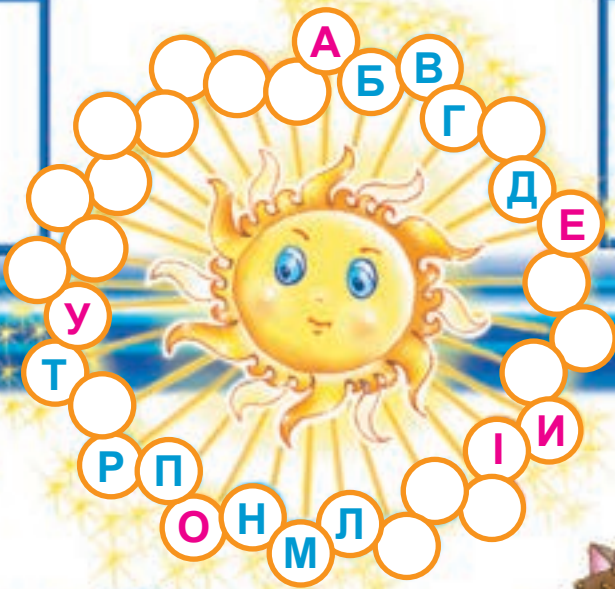
В на • — родина немалá:
рідні браті́ і • е • тра,
мама, тато, баба, дід,
і прабаба, і прадід.

А О У І И Е

М Л Н В Б П Д Т Р

Гг

Га-га-га!
Ге-ге-ге!

г у а

Гав!
Гав-гав!

о б а а

Грім гримів, грімав:
— Гур!
— Гур-гур!
На город випав град.

г о р о

Пара го́лубів.

га		аг		ага	вага́
го		ог		ого	пого́да
гу		уг		агі	па́гін
гі		іг		іга	лі́га
ги		иг		уги	лугі́
ге		ег		еге	бегемо́т

Побігли білі гриби під дуби.
 А там на пні гріли ноги руді гриби.
 Пригнули білі гриби голови,
 пригадали літо, погладили бороди.
 Добре грибам під дубами!

—•—•

Еге! Еге-ге!
Угу! Угу-гу!

Ага! Агов!

Гоп-гоп!
Гуп-гуп!

Іго-го!
Гі-гі!

—•—•

Гов!

га́мір
го́мін
гра

гора́
горб
па́горб

луг
плуг
друг

ві́гін
ві́гин
вигина́ти

гарт
гурт
гурто́м

го-ро-ді́-ли
го-ро́-ди-на
го-ро-бі́-на

гімн
гіта́ра
ла́гідно

Ганна
Галина
Гнат
Григір
Ігор
Олег

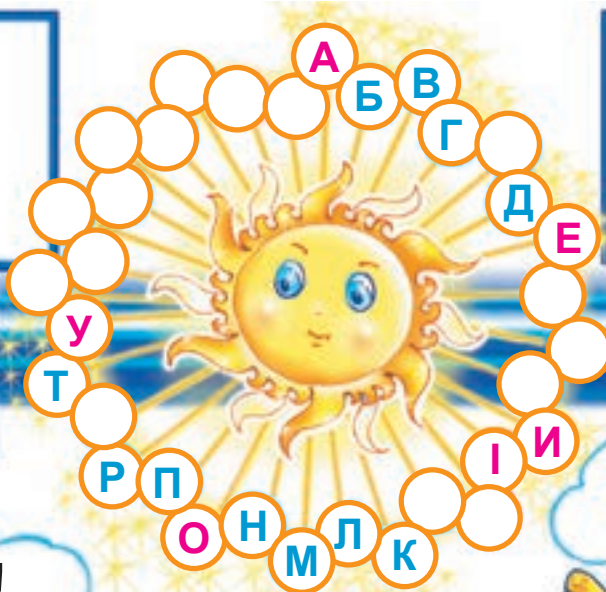
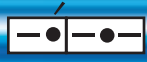
ГОРОД

Ігор, Ганна, Олег і Галина гуртом город городили.
На городі вродили _____, _____, _____.
От городина! Ого-го!
Город радо багаті дари дарував.

А О У І И Е

М Л Н В Б П Д Т Р Г

Кк

Ку-ку-рі-ку!

п і в е н

Ку-ку!
Ку-ку!

Ко-ко-ко!

к у р к а

Ква-ква!

к о н в а л і

Кво-кво!

к в о к а

Кар-кар!

в о р о н а

ка

ак

ака ата́ка

ко

ок

око ко́кон

ку

ук

уки ру́ки

кі

ік

іки лі́ки

ки

ик

ики варéники

ке

ек

еке крéкер

Клубок

Котив котик клубок по колу.
Не було нудно котові ніколи.
Бо коли котик клубок котив,
котик добре діло робив.

❓ Куди котик котив клубок?
Кому котик допомагав?

і
к — и — т
у

р
м — ак
г

л
б — ак
т

л
б — ік
в

бук

кріт

круг

крок

крам

лук

кріп

крук

кров

кран

рука

окріп

крупа

крона

краб

КУДИ?

— Куди, куди, півнику?

Ти куди?

— Ку-ку-рі-ку, котику!

До води!

— А ти туди, братику,

не іди,

не нароби, півнику,

нам біди!

кіно́

коло

корова

КОТИК

кіло́к

колона

корона

куток

кімна́та

колобок

коробка

каток

Не бери, курко, крупку;
не кури, котку, .

У ДВОРІ

Кво• ка квоктала: «Кво-кво-кво!»
Корова давала нам молоко.
Котик по двору водив.
Бурко у дворі котика ловив.
А котик ловив малу.
Півник викрикував:
— Ку-ку-рі-ку!

❓ Де індик? А коник де?

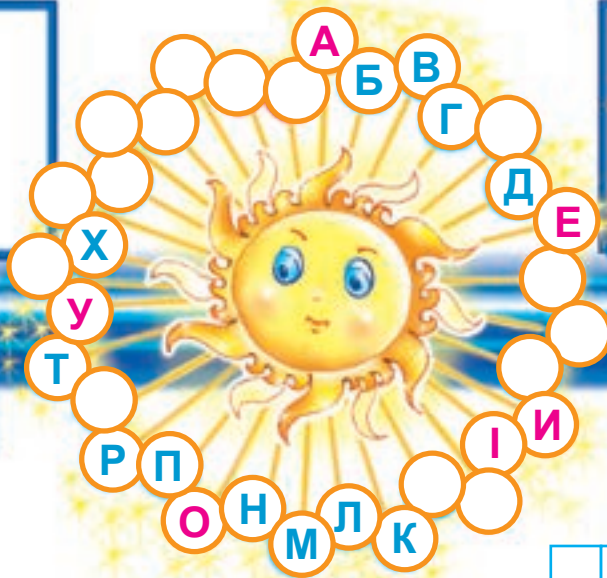
А О У І Е

М Л Н В Б П Д Т Р Г К

Хх

Хх

да х

т р і х а

Ха-ха-ха!
Хо-хо-хо!
Хи-хи-хи!
Хі-хі-хі!

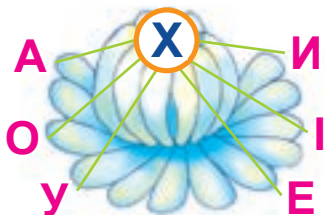
Аха-ха!
Охо-хо!
Уха-ха!

хата
хорóми
храм

п т а х и

Кахи-кахи!
Пах-пах!

Ках-ках!

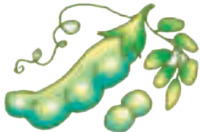

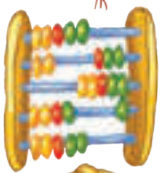

х р и а н т е м а

х а т и н а

ха		ах		аха	невда́ха
хо		ох		охо	мохові́к
ху		ух		уха	му́ха
хі		іх		іхо	ті́хо
хи		их		ихі	ві́хід

ХУГА-ХУРТОВИНА

Ходила Хуга
 холодним лугом,
 орала поле
 та білим плугом.
 Хмурила в хмарах
 холодні брови,
 холодом хукала
 в тихих дібровах.
 Не треба, Хуго,
 лугом ходити,
 холодом хукати,
 віти хилити!

ХТО ХОДИВ?

Ходило
 Холодило,
 хату холодом
 холодило.

ах	ух	ох	их	іх	хі
дах	дух	горо́х	келих	міх	хі́д
птах	пух	по́рох	крихта	горіх	хі́мік

ОХ

Ходив дідок Ох,
водив діток двох,
двох Охів малих,
діток дорогих.
Ходили ті Охи,
охали потрохи.
«Ох» та «ох»,
«ох» та «ох»!

Губим «охи» і горох,
та трохи горіхів
діткам на потіху.
Хіба ви нітрохи
не ловили «охів»?
«Ох» та «ох»,
«ох» та «ох»!
У бороді Оха — мох!

Ох-ох-ох!
Ох-ох!
Ох!

ХВАЛА ХЛІБОВІ

Бабина хата пахне хлібом. Хліб пахне полем, подихом молодих вітрів. Коли баба пекла хлібину, то говорила:

— Хвала хлібові!

А мені хліб пахне бабиними руками.

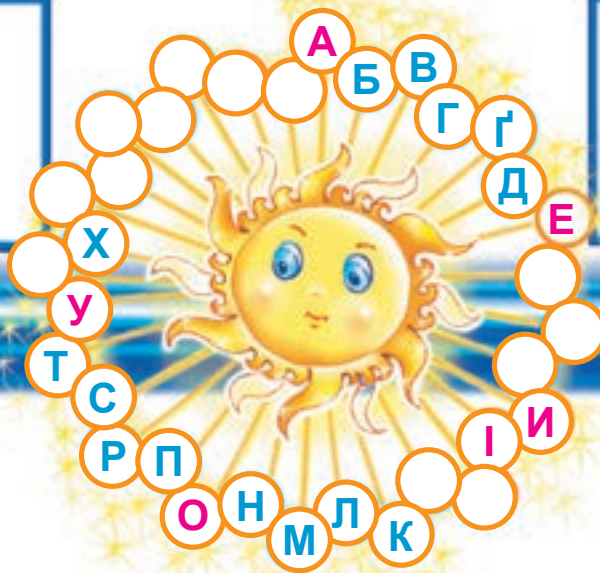
У нім — бабине тепло́ і тепло́ рідного дому.

- ❗ У хліба велика родина.
Хлібина в домі — голова.
Хліб і вода — пара.

А О У І Е

М Л Н В Б П Д Т Р Г К Х

Сс

сам
собі
себе
усі
усім
усе

с и н и к а

с о н е к о

с у н и к а

Тарасе, ходи до нас!
Опанасе, лови нас!

Тосі! Тосі!
Дві долоні
мило плескали
у доні.

с о н н и к

с л о н

а н а н а с

са

ас

аса

ка́са

со

ос

осо

осока́

су

ус

иси

і́риси

сі

іс

есе

веселу́н

си

ис

сос

со́сни

се

ес

сис

соси́ска

сес

сестра́

ла
ма
ри
лу

ска

сон
сан
син
сир

рис
лис
тис
спис

сніг
стіг
сміх
поспіх

с

а
о
і
у

м

са́ни
сі́ни

се́ло
сі́дло

Се́ме́н
Сі́рко

са́пка
сі́тка

по́суд
су́сід

2 5 1 4 3

У лісі на пні М А С Л О.

КОЛИСКОВА

Колисала мати сина,
сонків стиха все просила:
— Сонки-дрімки — у голівку,
білі квіти — на долівку,
колисанки — у колиску,
молока — котові в миску.
Буде котик воркотати,
а дитина буде спати.
Спи, сину, спи.
Спи, дитино, спи.

СОН І СОНКО

Сон, і Сонко, і Дрімота
стали тихо коло плоту.
Буде Сонко снити сни
про веселі дні весни.

Бо весна-красна
силу принесла,
і тепло, і квіти,
аби раділи діти.

ЛІС У СНІ

Ліс у сні. Біло-біло кругом.
Сон сповив ставок, струмок, дерева.
Поснули комахи, борсуки, ведмеді.
Не спав лис. Лісам не слід спати.
Лисові пахне гусак у селі. Тому лисові
не до сну!

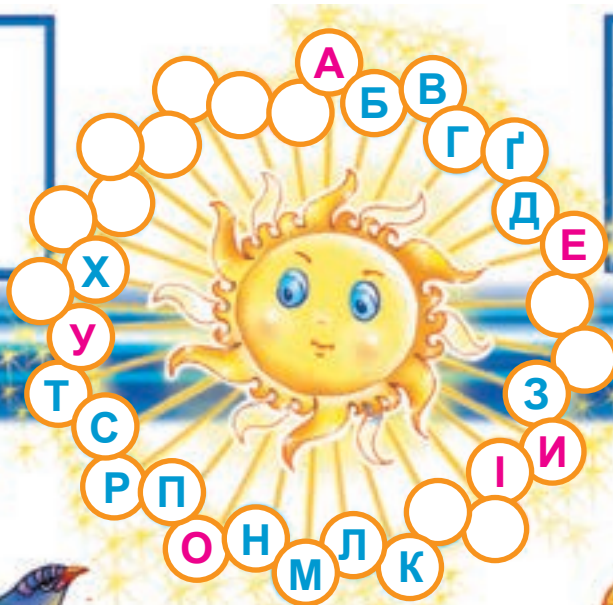
- ① Хто спав у лісі?
Хто в лісі не сховав свого хвоста?

Спав лис, спалилися.
Сниснили, сниснували.

А О У І Е

М Л Н В Б П Д Т Р Г К Х С

Зз

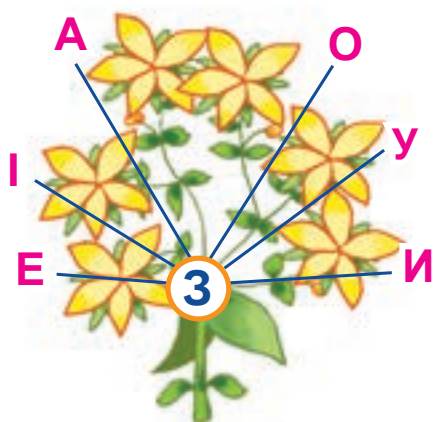

з о з у л

Зозуле, зозуле,
ти взимку
не кувала,
на білу березу
не сідала, —
де ти зимувала?

б е р е з а

з в і р о б і

Березо, березо,
ти влітку зеленіла,
восени
золотим листом
бриніла,
а куди ти взимку
всі листки поділа?

за		аз		аза	казáн
зо		оз		азо	вазо́н
зу		уз		озо	озо́н
зі		із		узо	ву́зол
зе		ез		іза	валі́за
				ізе	візеру́нок

ЗОРІ

У небі багато зірок.
 Треба загадати на зорі так:
 — Зірко, зірко, засвіти мені
 красно! Буду рости велика,
 мудра, здорова, прекрасна!
 Буду все уміти, все знати,
 розуміти! Буду світ добром
 зігрівати!

зубр
зірка

Захár
Зі́на

базáр
базі́ка

злеті́ти
зібра́ти

ЗИМА

Зима засипала снігами
луги, ліси, високі гори.
Заснув потік.
Зимові квіти —
морозом
зіткані узори —
за вікнами
заквітували.

Зимазморозомзимувала.

Зелені листки восени стали золотими. Зимові вітри зібрали раду. Вони захотіли забрати собі все золото осені та заховати в долоні зими.

Злетіли вітри над полем і загули. А небо завісили хмарами. І золото осені згасло.

Але навесні ліс знову стане зеленим.

Морозе, морозе,
зміни сани на воза:
будемо зиму замикати —
весну закликати.

А О У І И Е

М Л Н В Б П Д Т Р Г К Х С З

ЗАГАДКИ

Текло, текло та й лягло під скло.
(Річка під кригою)

Цілу нічку він не спав —
вікна нам розмалював. (мороз)

Біла баба у дворі
зблукала у відрі.
(Снігова баба)

Летіли зірнички,
обліпили личка.
(ижижінс)

Біленька бабуся
білим пір'ям потрусила,
землю дбайливо, як пташку,
укрила. (зима)

Хлопчики й дівчатка, рік Новий вже сяє —
кожному дитяточку радості бажає,
мудрості — в голівоньки, в серденька — любові.
Будьте всі щасливі, будьте всі здорові!

Відомості про стан підручника

№	Прізвище та ім'я учня	Навчальний рік	Стан підручника		Оцінка
			на початку року	в кінці року	
1					
2					
3					
4					
5					

Навчальне видання

ЧУМАРНА Марія Іванівна

Українська мова

БУКВАР

Підручник для 1 класу
закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)

Частина 1

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видає за державні кошти. Продаж заборонено

При оформленні підручників використані такі інтернет-джерела:

<https://morguefile.com/>

<https://pixabay.com/>

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Любов Левчук*
Художник *Віра Чипурко*
Обкладинка *Ростислава Крамара*
Верстка *Ірини Демків*
Технічний редактор *Неля Домарецька*

Підписано до друку 19.07.2018. Формат 84x108/16. Папір офсетний. Гарнітура Arial.
Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 8,400. Умовн. фарбо-відб. 33,600. Обл.-вид. ар. 7,100.
Тираж 10 093. Зам. 170/07

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК №4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002
тел./факс (0352) 52-06-07; 52-05-48
office@bohdan-books.com www.bohdan-books.com

Надруковано на ПП «Юнісофт», вул. Морозова, 13б, м. Харків, 61036
Свідоцтво серія ДК №3461 від 14.04.2009 р.